

Pirttijoki 1
JOUTSA (Mieskonmäki Kälä) 172010002

kivi-metallikautisen asuinpaikan koekaivaus

Simo Vanhatalo 1990

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi: Joutsa Mieskonmäki (Pirttijokivarsi) Kälä
Muinaisjäännöstyyppi ja lk: kivi-metallikautinen asuinpaikka, II-III.

Inventointinumerot: SKL: 2, inv.no: 1 (T. Jussila v. 1992).

Lääni: Mikkelin lääni
Kunta: Joutsa
Kylä: Mieskonmäki
Tila, rek.no: Lisä-Oikola, 1:409
Kiinteistötunnus: 0702-0427-0001-0409
Paikan nimi: Kälä (Mieskonmäki)
Maanomistaja: Reijo Holla
Osoite: 19670 Mieskonmäki

Peruskartat: 3213 01 KÄLÄ, p. 1984/90.

Koordinaatit: x = 6862 14
y = 464 04
z = 99.5-102.5

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä.
Tutkimusaika: 11.-21.6.1990.
Tutkimustapa: Koekaivaus; tasokaivaus.
Tutkimusala / kaivausala: n. 1500 m² / 70 m².

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, fil. yo.
Piirtäjä: Vesa Laulumaa, HuK.
Kaivajien lukumäärä: 4 - 5 koululaisia (kunnan järjestämiä).

Kaivauslöydöt v.1990: KM 25806: 1-456, talttoja, kaapimia, saviastianpaloja (esim. asbestisekoitteista) talttoja, kvartsi-iskoksia ym. Diar. 17.7.1991.

Valokuvat: f. 96190-202 s. 19-22, luettelo s. 5.
Diat: d. 29132-44, luettelo s. 6.

Kartat: Yleiskartta 1:500 A2, s. 9.
Tasokartat 1:50, A4, s. 10-17.
Pinta- ja pohjavaaituskartta 1:100, A4, s.18.

Karttaotteet: GT 5, 1:200 000, p. 1991 A4, s. 7.
Peruskartta 3213 01 KÄLÄ, p. 1984/90, s. 8.

Tutkimukset: Tarkastus: Mirja Miettinen 1988.
Kaivaus: Päivi Kankkunen 1989.
Luuanalyysi: Pirkko Ukkola 1990 (v. 1989 kaivauslöytöaineistosta).
Inventointi: Timo Jussila 1992.

C ¹⁴ -ajoitukset:	Hel-3054: 1260 ±100 tulisijan hiilirenkaasta n. 55 cm syvyydestä, z=101.48 m.
Löydöt:	KM 20026: kivikirves (Diar. 11.1.1977). KM 24205: kvartsi-iskoksia, palanutta luuta (Diar. 10.5.1988). KM 24322: kvartsi-iskoksia, palanutta luuta (Diar. 7.9.1988). KM 25355:1-80; kaivauslöytöjä (Diar. 23.2.1990). KM 27595: saviastianpaloja, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta, inventointilöytöjä (Diar. 14.12.1992).
Tutkimusperuste:	Hiekanottotarve ja asuinpaikan sortumisvaara hiekkakuoppaan.

Kohteen kuvaus:

Kälän kaivauskohde sijaitsee noin 17 km koilliseen Joutsan kirkosta, Pirttijoen itärannalla, nuorta mäntymetsää kasvavalla hiekkaharjanteella.

Ympäristön vesistöolosuhteet ovat muuttuneet huomattavasti viimeisen 200 vuoden aikana. Pirttijoki on enää vain 50-100 m leveä ja 3 km pitkä joki, joka on rehevöitymässä umpeen. Aikaisemmin Puulavesi laski Siikaveden Koivistonlahden ja Pirttijoen kautta Suonteseen, mutta v. 1831-54 suurilla perkausilla näiden vesien korkeuksia laskettiin (Puulavesi 97.5 -> 95 ja Suontee 96 -> 94.1. ks. Matti Musikka: Joutsan kirja). Siis vielä viime vuosisadalla Pirttijoen vesi ulottui Kälän asuinpaikan kohdalla olevan alemman hiekkakuopan korkeudelle asti.

Vuonna 1989 Päivi Kankkunen koekuopitti hiekkakuopan itäpuolella olevan metsikön ja tien joenpuolisen reunan. Hiekkakuopan itäpuolelle tehdyistä koekuopista tuli löytöjä. Kesällä 1990 kaivausalueeksi valittiin hiekkakuopan itäreuna, jota uhkasi sortuminen.

Tutkimusmenetelmät:

Hiekkakuopan reunaan mitattiin päällmansuuntaiset kaivausalueet, yhteispinta-alaltaan noin 70 m². Lisäksi pienten hiekkakuoppien läheisyyteen tehtiin muutamia neliömetrin suuruisia koekuoppia.

Kaivaukset suoritettiin perinteisin menetelmin, kaivausvälineinä käytettiin lapioita ja lastoja. Kaivaminen oli helppoa, koska maaperä oli kivetöntä hiekkaa.

Tutkimusalueen lähiympäristöstä piirrettiin yleiskartta, johon merkittiin kaivausalueet, hiekkakuopat ja rakennukset. Maanomistajan luvalla kaivausalue voitiin jättää osittain peittämättä.

Tutkimustulokset:

Kaivausalueilla ei ollut selkeitä löytökeskittymiä. Ensimmäiset löydöt tulivat jo turvekerroksen alta ja alimmat ruudun 222/362 kerroksista 6-7. Löytöaineisto oli melko runsas, esimerkiksi saviastianpalojen paino oli yli 3 kg, lisäksi löytyi mm. kolme kivitalttaa tai niiden katkelmaa (:286, :291, :310), kvartsiytimiä ja -iskoksia sekä palanutta luuta. Saviastioiden sekoitteena oli käytetty asbestia, kiillettä, kivimurskaa ja palaneesta luusta jauhattua murua, joka on värjätty savimassan kellertäväksi. Koristeena oli mm. pykälämäisiä kampaleimoja, palkki- ja kynsipainanteita. (Ks. löytöluettelo).

Topografialtaan ja muilta piirteiltään kaivauskohde vaikuttaa kivikautiselta asuinpaikalta. Selkeitä kivikaudelle tyypillisiä tulisijarakenteita ei havaittu. Ruudun 232/362 itäreunassa, tasossa 4 oli neljällä pyöreällä kivellä reunustettu likamaaläikkä, halkaisijaltaan noin 50 cm. Tämä rakennelma muistuttaa kivettyä paalunsijaa, mutta kivet ovat tukikiviksi liian pieniä. Ylemmällä kaivausalueella esiintyi palaneita luumurukeskittymiä, jotka ovat värjänneet hiekan kellertäväksi. (Ks. tasokartat ja kaivaushavaintotaulukko).

Kaivausalueen pohjoisosassa näkyi merkkejä kahdesta eriaikaisesta turvekerroksesta. Tämän havainnon ja kaivauslöytöjen, lähinnä keramiikan erilaisuuden perusteella, toinen kulttuurikerros kuuluisi ehkä jopa metallikaudelle ja toinen kivikaudelle. Kaivausalueen eteläosan C¹⁴-näyte ajoittuu merovinkiajalle, mutta kaivaustasojen havaintojen ja löytöjen perusteella kohdetta ei voida sijoittaa ainoastaan tähän aikaan. Hiilinäyte oli otettu kaarevasta nokiläikästä, noin 55 cm syvyydeltä. Nokiläikäen merkitystä ei saatu selville.

Alue ja sen lähiympäristö kaipaisi tarkempia lisätutkimuksia, jotta voitaisiin selvittää onko paikalla ollut laajempaa rautakautista toimintaa.

Helsingissä 10.4. 1994

Simo Vanhatalo

Simo Vanhatalo
apulaistutkija

Luettelo eri kaivausalueiden ja -kerroksien 1-5 maalajien laadusta ja muista huomioista:

(Kaivausalueen alaosa = ruudut 220-230/362-366, yläosa = ruudut 230-240/358-362)

alue: maaperän laatu:

1 krs / alaosa:	Jauhomaista vaaleaa hietaa, punertavaa hiekkaa, ruskeaa hiekkaa, 1 nokiläikkä, heikkoa likamaata+nokiläikkiä, jotka eivät olleet kovin selkeitä vielä tässä vaiheessa.
1 krs / yläosa:	Vanha turvekerros tasojen 1-2 välissä, likamaata, nokiläikkiä, huuhtoutunutta harmaata hiekkaa, punertavan ruskeaa hiekkaa, luumuraa, hiilenpaloja, ruosteen värjäämää hiekkaa.

2 krs / alaosa:	Jauhomaista vaaleaa hietaa, punertavaa hiekkaa, 1 nokiläikkä, heikkoa likamaata+nokiläikkiä, jotka eivät olleet selkeitä vielä tässä vaiheessa.
2 krs / yläosa:	Huuhtoutunutta noensekaista väriltään tummanruskeaa hiekkaa, paalun 226/ 362 kohdalla karkeaa ruskeaa hiekkaa, vain vähän kiviä, runsaasti heikkoa likamaata, hieta edelleen jauhomaista, muutamia nokiläikkiä.

3 krs / alaosa:	Laikukasta harmaata hiekkaa (1-3 cm nokimaata, jossa hiilenpalasia), vaaleaa hiekkaa, likamaata, ruskeaa hiekkaa, punertavaa hiekkaa, vaaleanpunaista hiekkaa, likaisen harmaata ja tummanruskeaa hiekkaa, muutamia kiviä. Huom. nokirenkaita oli 3 kpl .
3 krs / yläosa:	Ruskeaa ja vaaleaa hiekkaa, noenvärjäämää likamaata.

4 krs / alaosa:	Nokirengas, ruskeaa hiekkaa, vaaleaa hiekkaa, punaruskeaa hiekkaa, tummanruskeaa hiekkaa, palanutta harmaata hiekkaa, likamaata, ruosteen värjäämää hiekkaa.
4 krs / yläosa:	Ruudun 232/362 itäreunassa oli 4 pyöreällä kivellä reunustettu likamaaläikkä, halkaisijaltaan 50 cm, sen pohjalla likamaa muuttui vaaleaksi hiekaksi.

5 krs / alaosa:	Tummanruskeaa ja vaaleaa hiekkaa, ruosteen värjäämää hiekkaa.
5 krs / yläosa:	-

Valokuvaluettelo:

valokuv. S Vanhatalo

kuvan / negatiivin numero: aihe:

k.1 / f.96190	Yleiskuva kaivausalueesta, kuvattu lounaasta.
k.2 / f.96191	Kaivausalueen länsipuolella oleva hiekkakuoppa, kuvattu kaakosta.
k.3 / f.96192	Yleiskuva kaivausalueesta, kuvattu länsilounaasta.
k.4 / f.96193	Yleiskuva kaivausalueesta, kuvattu lännestä.
k.5 / f.96194	Kaivausalue 224-230/362-366, taso 4-4.5, kuvattu etelästä.
k.6 / f.96195	Kaivausalue 220-230/362-366, taso 1, kuvattu etelästä.
k.7 / f.96196	Kaivausalue 220-230/362-366, taso 2, kuvattu etelästä.
k.8 / f.96197	Nokiläikät ruuduissa 224-228/362-364, taso 2, kuvattu etelälounaasta.
k.9 / f.96198	Kaivausalue 236-240/358-362, taso 1, kuvattu etelästä.
k.10 / f.96199	Kaivausalue 220-230/362-366, taso 3, kuvattu etelästä.
k.11 / f.96200	Kaivausalue 224-228/362-364, taso 3, kuvattu etelästä.
k.12 / f.96201	Kaivausalue 230-240/358-362, taso 2, kuvattu etelästä.
k.13 / f.96202	Kaivausalue 236-240/358-362, taso 2, kuvattu etelästä.

Dialettelo:

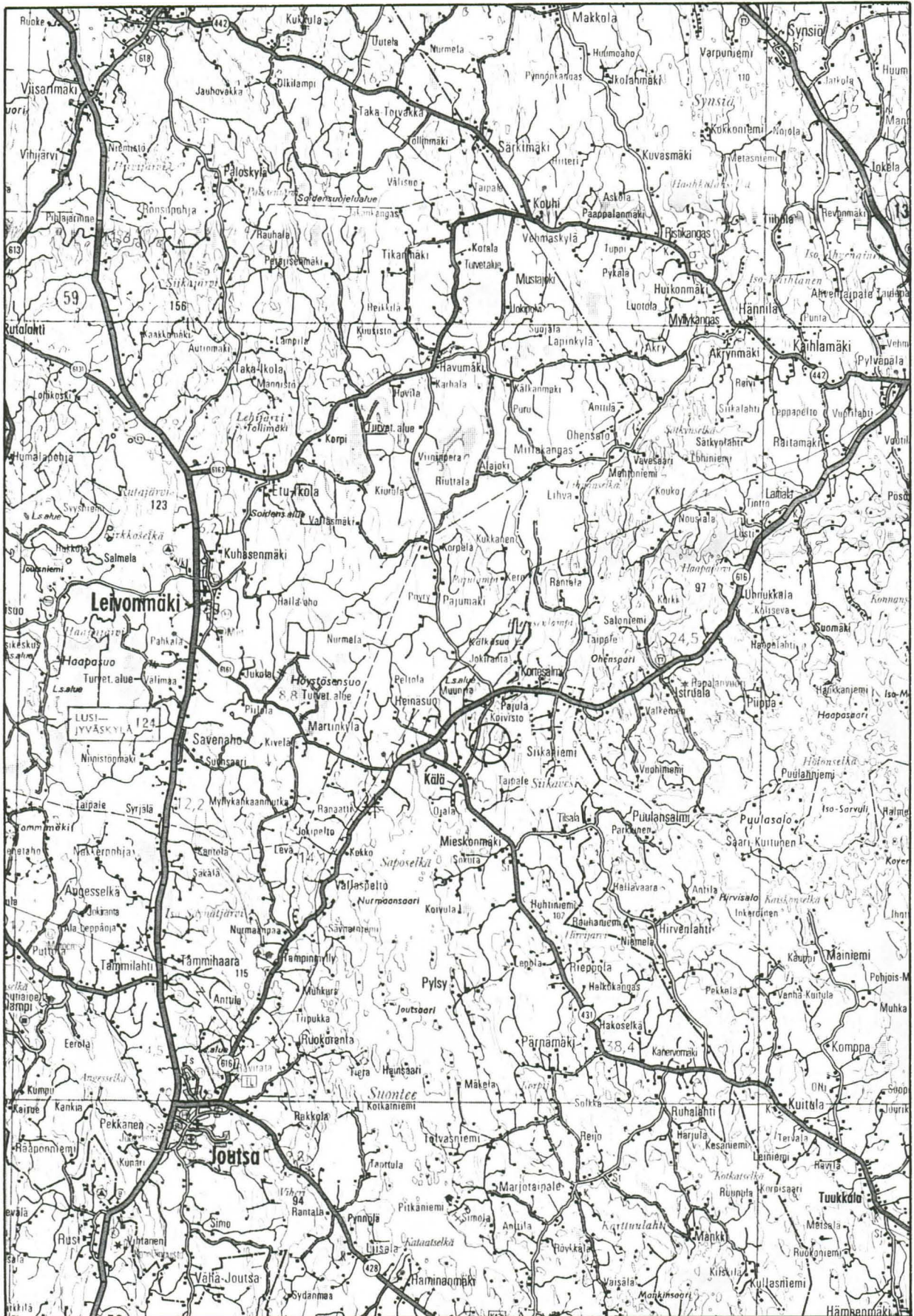
valokuv. S Vanhatalo

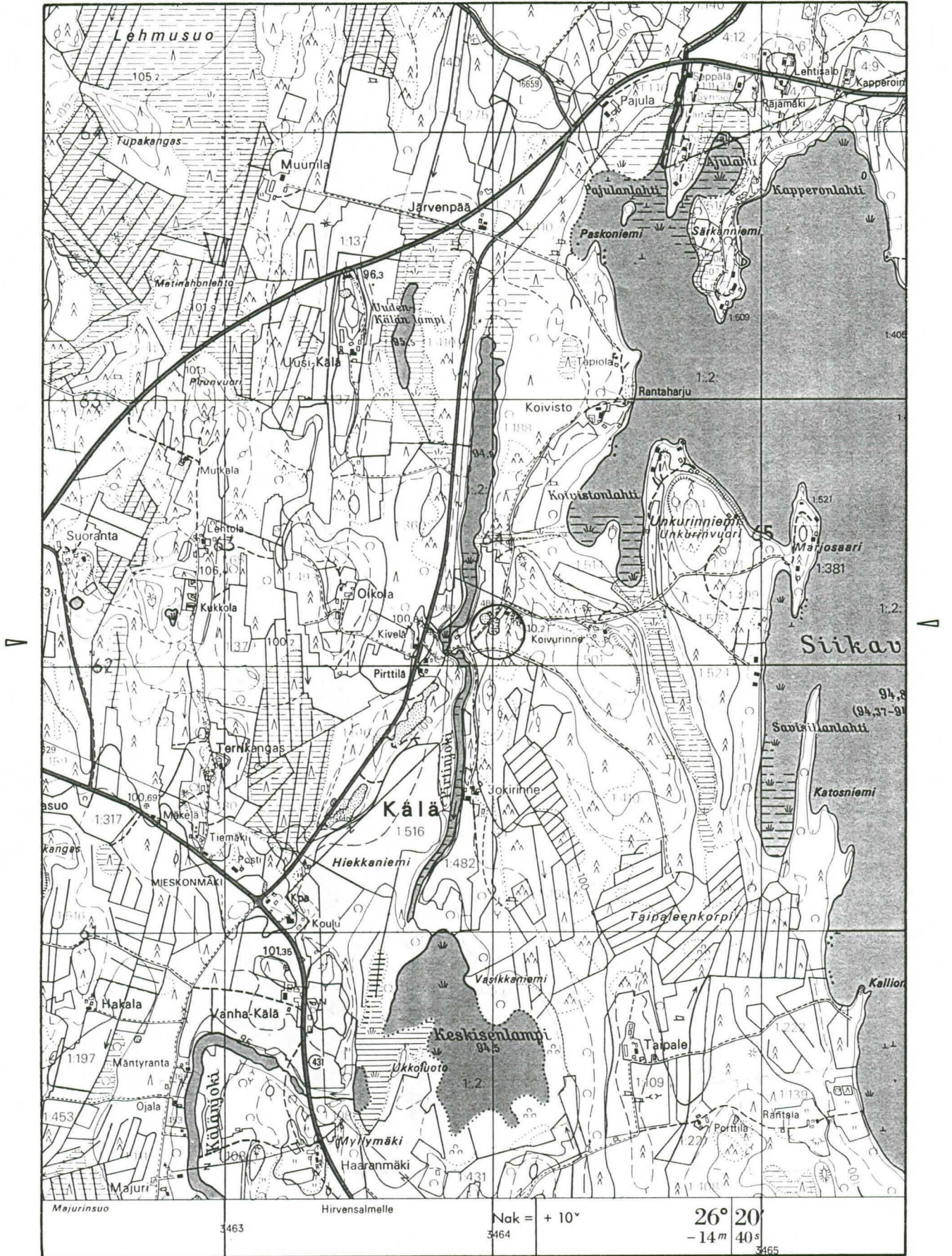
dian numero:

aihe:

- d.29132 Yleiskuva kaivausalueesta, kuvattu lounaasta.
- d.29133 Kaivausalueen länsipuolella oleva hiekkakuoppa, kuvattu kaakosta.
- d.29134 Kaivausalue 220-230/362-366, taso 1, kuvattu etelästä.
- d.29135 Kaivausalue 220-230/362-366, taso 2, kuvattu etelästä.
- d.29136 Nokiläikät ruuduissa 224-228/362-364, taso 2, kuvattu etelälounaasta.
- d.29137 Kaivausalue 236-240/358-362, taso 1, kuvattu etelästä.
- d.29138 Kaivausalue 220-230/362-366 taso 3, kuvattu etelästä.
- d.29139 Kaivausalue 220-230/362-366, taso 3, kuvattu etelästä.
- d.29140 Kaivausalue 224-228/362-364, taso 3, kuvattu idästä.
- d.29141 Kaivausalue 230-240/358-361, taso 1, kuvattu etelästä.
- d.29142 Kaivausalue 230-240/358-361, taso 2, kuvattu etelästä.
- d.29143 Kaivausalue 236-240/358-362, taso 2, kuvattu etelästä.
- d.29144 Kaivausalue 224-230/362-366, taso 4-4.5, kuvattu etelästä.

1:200 000

JOUTSA KÄLÄ MIESKONMÄKI
S. VANHATALO 1990

Yleiskartta
MK 1:500

Riirt. V. Laulumaa

- löydöllinen koekuoppa, vn-89 kaivaukset
- löydötön koekuoppa, vn-89 kaivaukset
- hiekkakuoppa
- kaivauksen kiintopiste 101, 32 m mpy
- ⊕ rajapyykki
- kosteikko
- △ mäntyjä
- lehtipuita
- ⊗ pensaita
- aukea
- tie
- kärrytie
- oja
- iso kivi

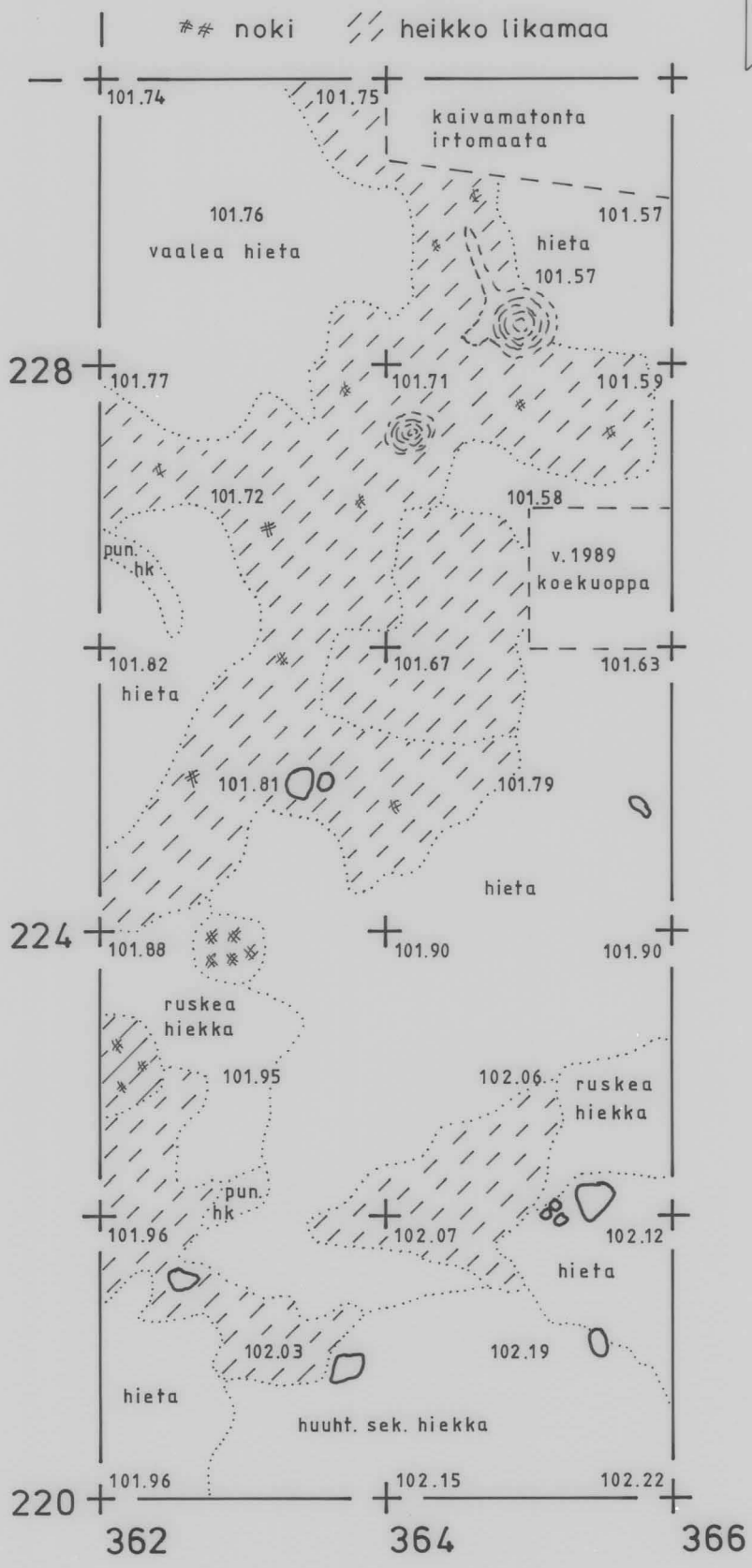
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 1 1:50

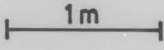
piirt. Vesa Laulumaa

noki // heikko likamaa

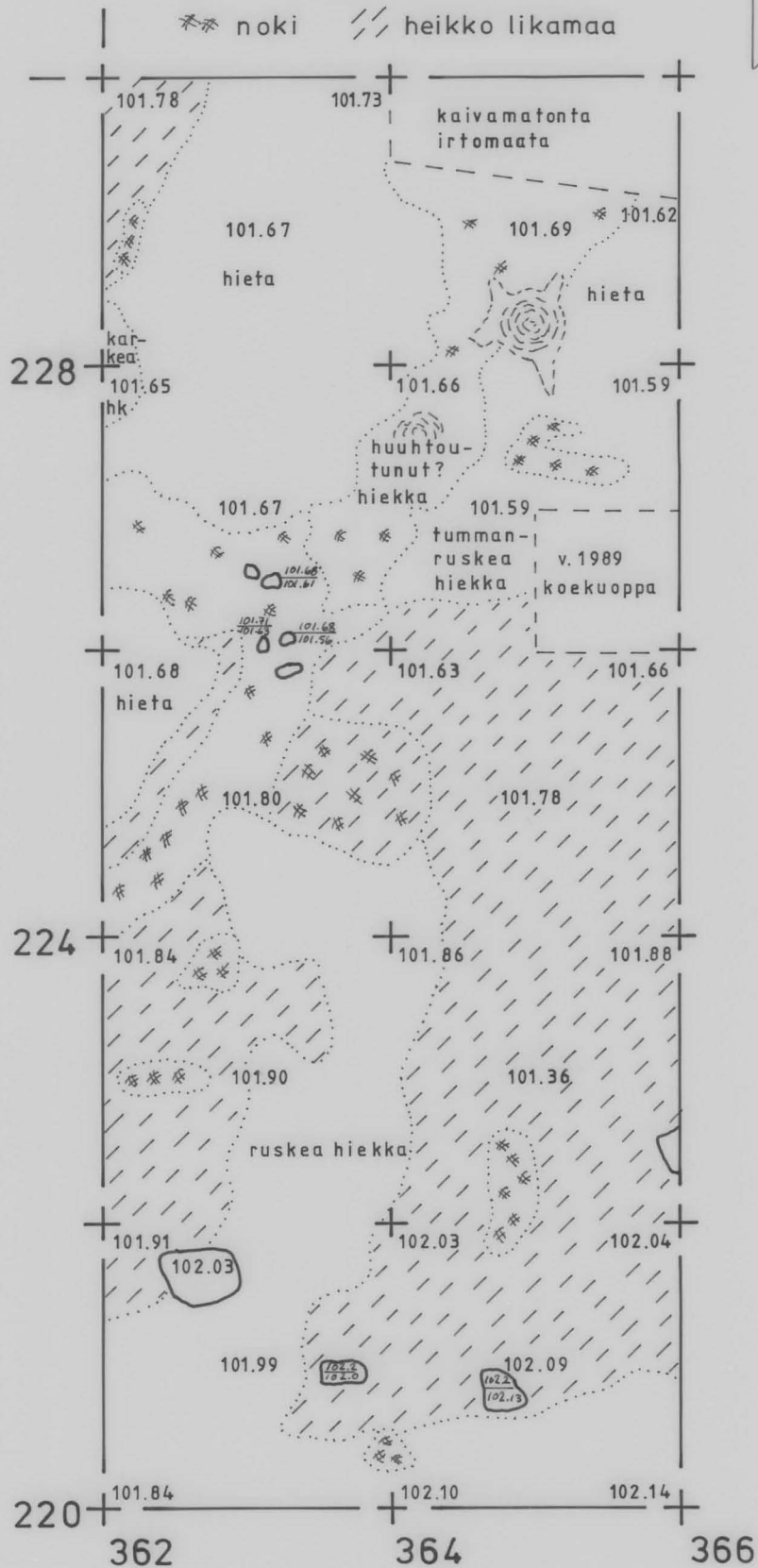
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 2 1:50

piirt. Vesa Laulumaa

 noki heikko likamaa

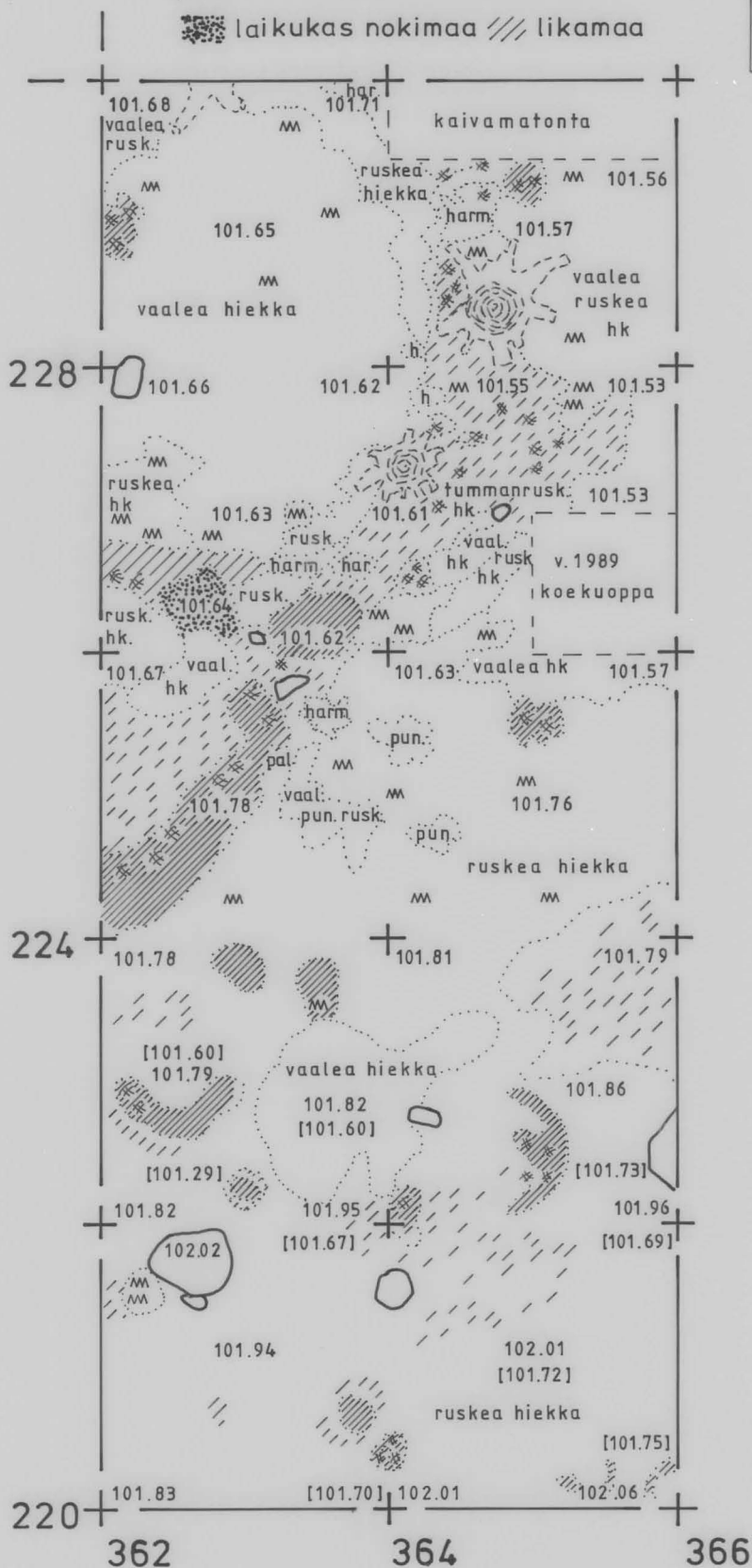
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 3 1:50

piirt. Simo Vanhatalo

 laukukas nokimaa likamaa

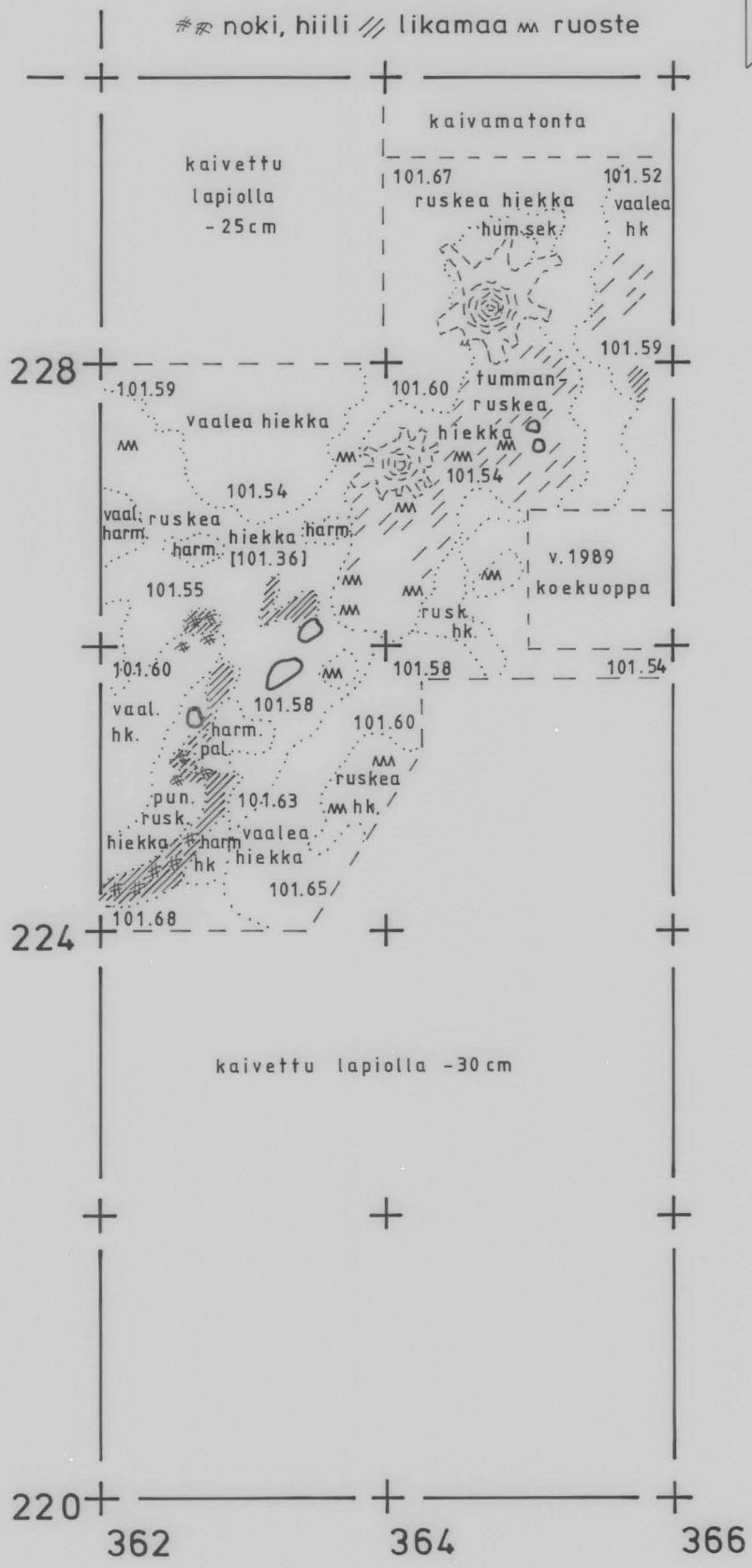
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 4 1:50

piirt. Simo Vanhatalo

noki, hiili // likamaa m ruoste

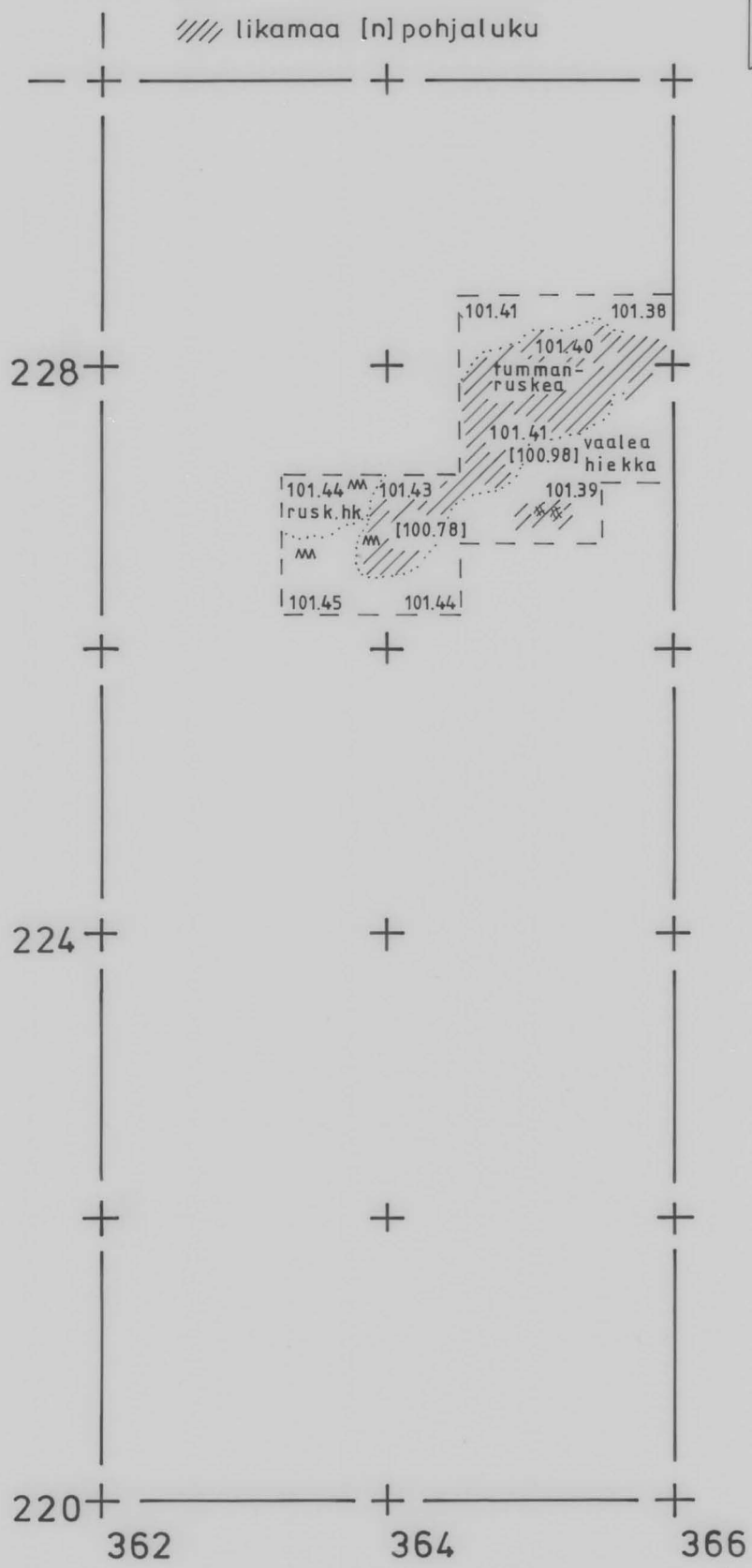
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 5 1:50

piirt. Simo Vanhatalo

 likamaa [n] pohjaluku

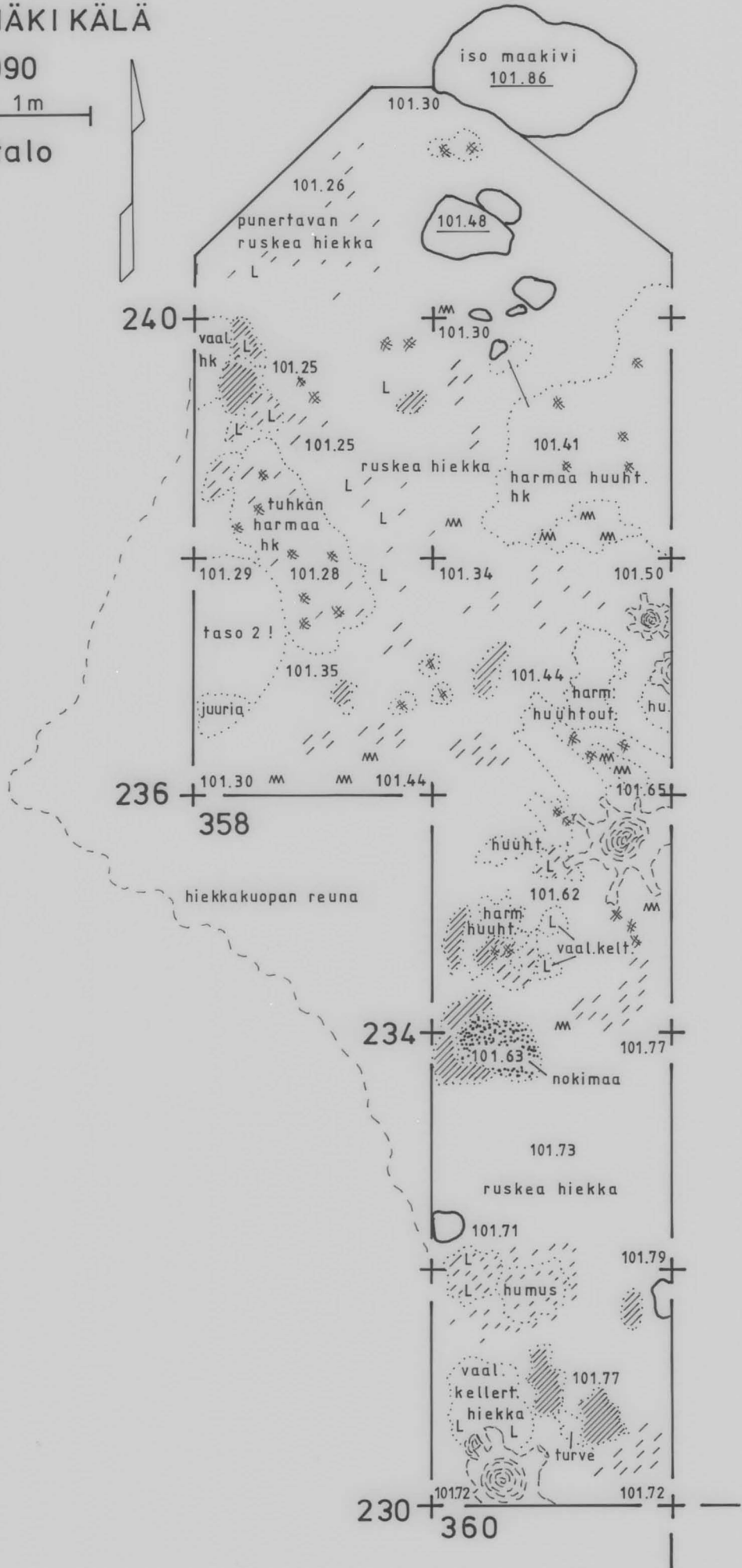
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 1 1:50

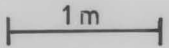
piirt. Simo Vanhatalo

- likamaa
- luumuruja
- hiili ja noki
- ruoste

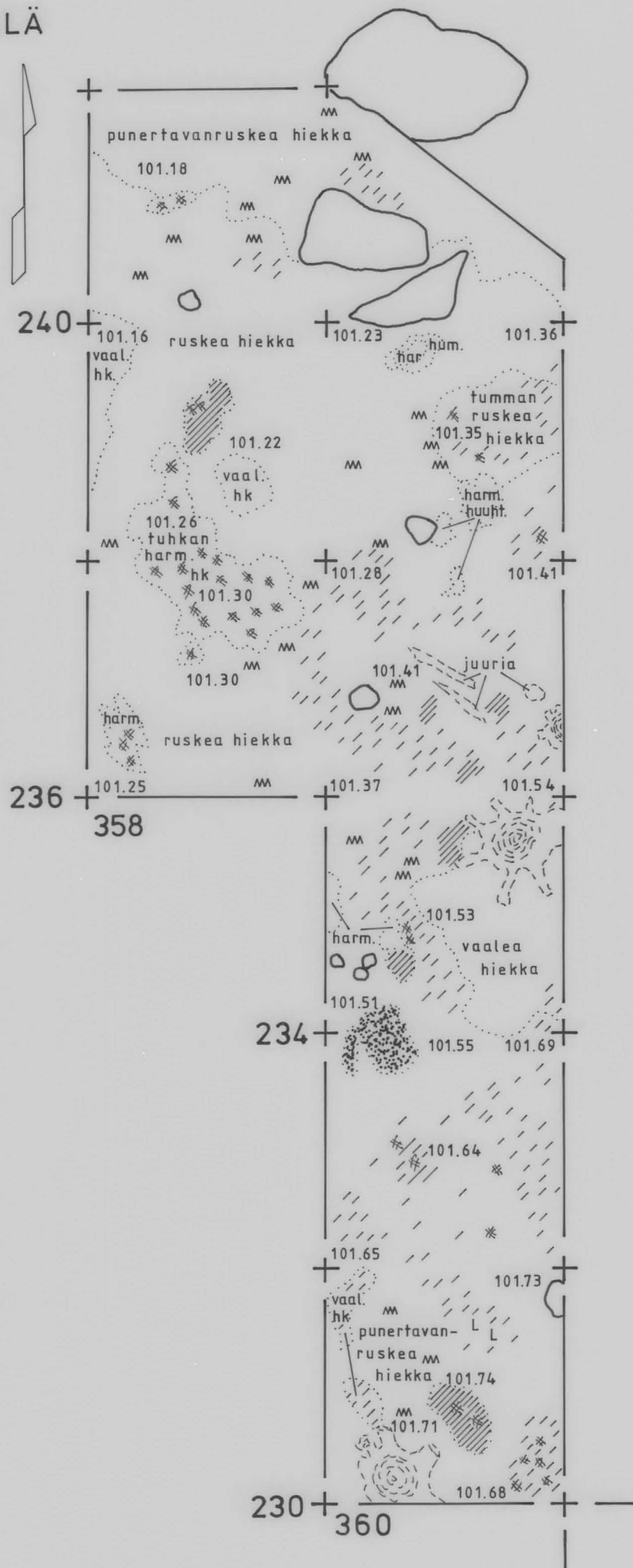
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

TASO 2 1:50

piirt. Simo Vanhatalo

- likamaa
- luumuruja
- hiili ja noki
- ruoste

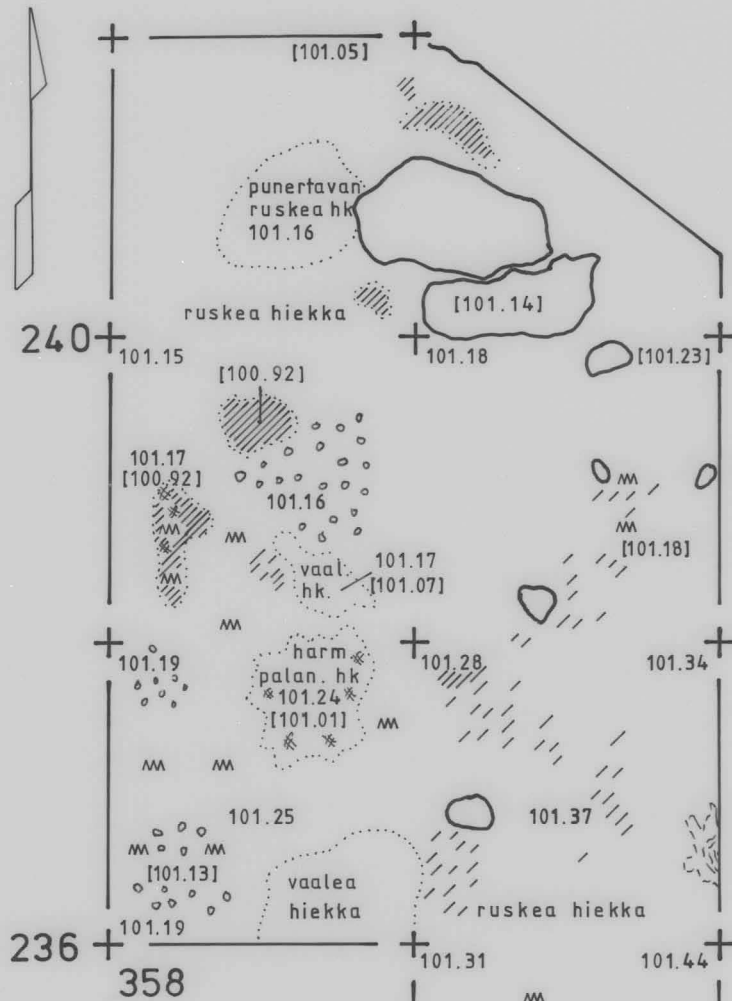
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

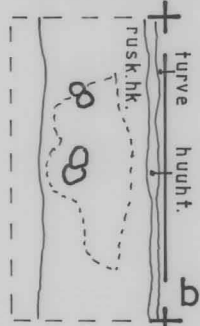
TASO 3 → 1:50

piirt. Simo Vanhatalo

- /// likamaa
- ## hiili ja noki
- [n] pohjaluku
- m ruoste

Profiili a

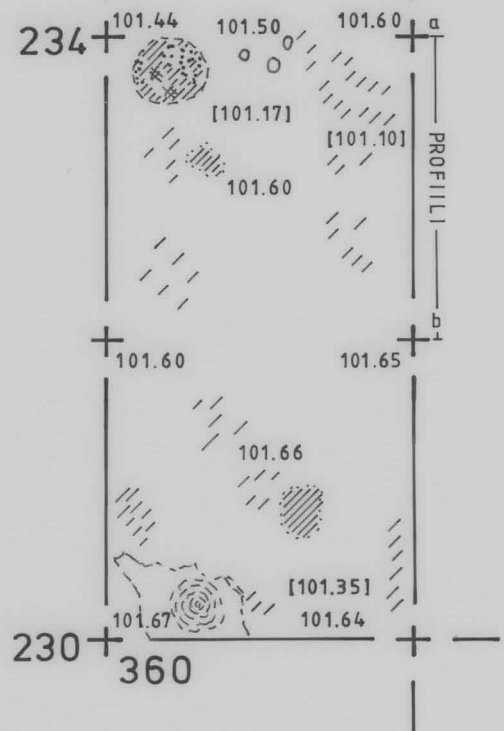

362

TASO 4-6

362

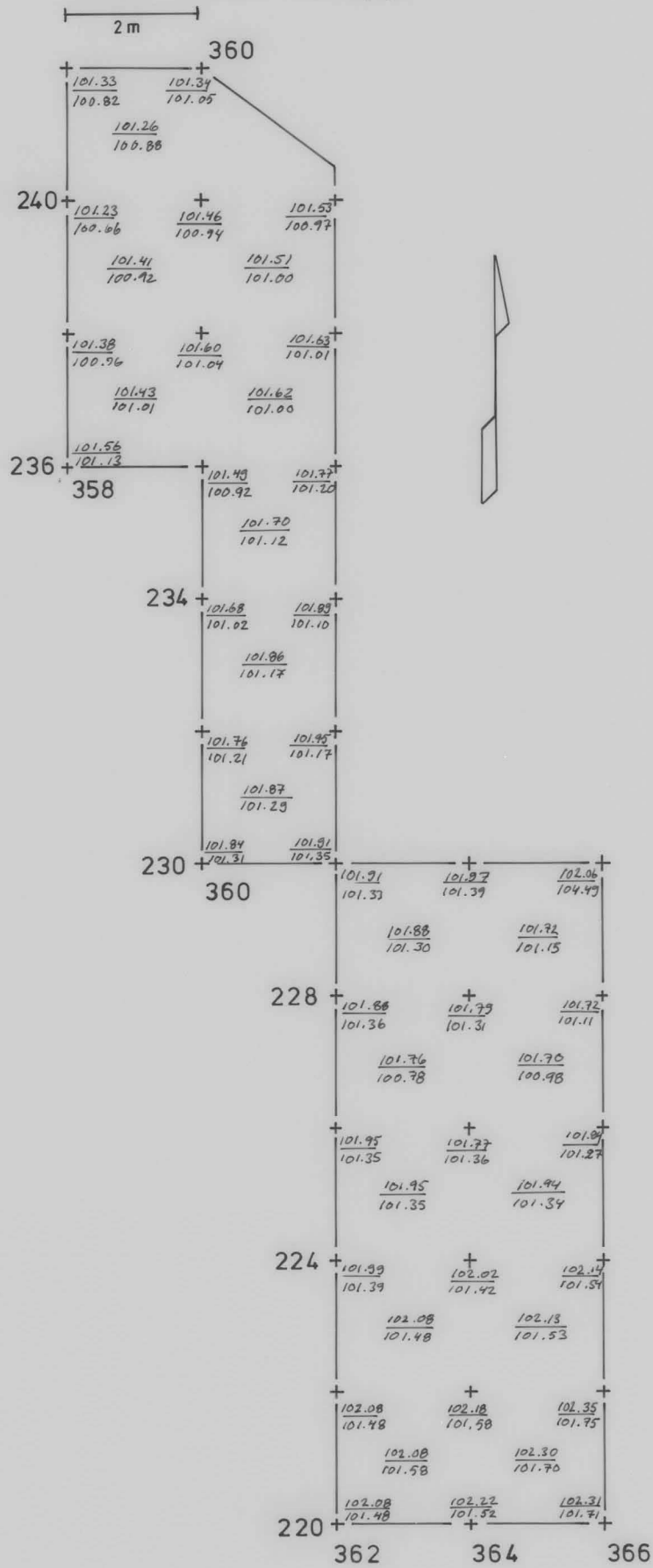

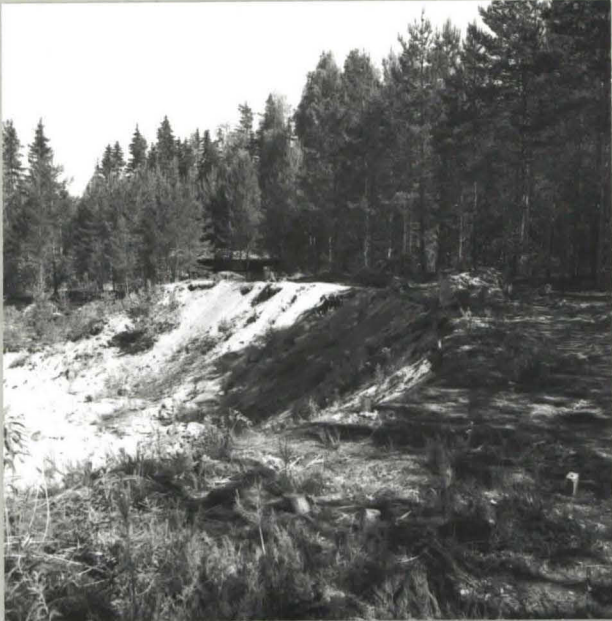
JOUTSA MIESKONMÄKI KÄLÄ

Simo Vanhatalo 1990

pinta- ja pohjavaaituskartta

1:100 luvut m mpy

KUVA 1. F. 96190
YLEISKUVA KAIVAUSALUEESTA, KUVATTU
LOUNAASTA.

KUVA 2. F. 96191
KAIVAUSALUEEN LÄNSIPUOLELLA OLEVA
HIEKKAKUOPPA, KUVATTU KAAKOSTA.

KUVA 3. F. 96192
YLEISKUVA KAIVAUSALUEESTA, KUVATTU
LÄNSILOUNAASTA.

KUVA 4. F. 96193
YLEISKUVA KAIVAUSALUEESTA, KUVATTU
LÄNNESTÄ.

KUVA 5 . F. 96194
KAIVAUSALUE 224-230/362-366, TASO
4-H.5, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 6 . F. 96195
KAIVAUSALUE 220-230/362-366, TASO
1, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 7 . F. 96196
KAIVAUSALUE 220-230/362-366, TASO 2,
KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 8 . F. 96197
NOKILÄIKÄT RUUDUISSA 224-228/362-
364, TASO 2, KUVATTU ETELÄLOUNAA-
STA.

KUVA 9. F. 96198
KAIVAUSALUE 236-240/358-362, TASO 1,
KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 10. F. 96199
KAIVAUSALUE 220-230/362-366, TASO 3,
KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 11. F. 96200
KAIVAUSALUE 224-228/362-364, TASO 3,
KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 12. F. 96201
KAIVAUSALUE 230-240/358-362, TASO 2,
KUVATTU ETELÄSTÄ.

JOUTSA Mieskonmäki Kälä S. Vanhatalo 1990

KUVA 13. F. 96202
KAIVAUSALUE 236-240/358-362, TASO
2, KUVATTU ETELÄSTÄ.